

تثبیت پیمانہ، و تبدیل بی-آر-اس-تی

mamwad@mailaps.org

محمد خرمی

سیستم ی بررسی میشود که با کنش تصیف میشود و تقارن ی دارد که بهنجار است (تقارن کوانتمی ی سیستم هم هست). شکل سازگار تثبیت پیمانہ، و به دنبال آن وارد-کردن شبح و ظهور تقارن بی-آر-اس-تی [1] بررسی میشود.

1 تقارن بهنجار

یک سیستم با کنش S تصیف میشود. متغیر-دینامیکیها ی این سیستم را با Φ ، و مجموعه ی مقادیرها ی ممکن Φ را با $\mathbb{V}$ نشان میدهم. یک راه کوانتس این سیستم انتگرال مسیر است:

$$\begin{aligned}\langle F(\Phi) \rangle &= \mathcal{N} \langle F(\Phi) \rangle_n, \\ &= \frac{\langle F(\Phi) \rangle_n}{\langle 1 \rangle_n},\end{aligned}\tag{1}$$

که $\langle \mathcal{X} \rangle$ مقدار چشم-داشتی ی $\mathcal{X}$ است، و

$$\langle F(\Phi) \rangle_n = \int_{\mathbb{V}} d\phi F(\phi) \exp[-\beta S(\phi)].\tag{2}$$

تثبیت پیمانه، و تبدیل بی-آر-اس-تی

$$\begin{aligned}\mathcal{N}^{-1} &= \langle 1 \rangle_{\mathfrak{n}}, \\ &= \int_{\mathfrak{V}} d\phi \exp[-\beta S(\phi)].\end{aligned}\quad (3)$$

$$\beta^{-1} = i\hbar. \quad (4)$$

بررسی سیستمها ی آماری ی در تعادل هم مشابه است. فقط کنش با همیلتنی و β با β جایگزین میشود، که

$$\beta^{-1} = k_B T. \quad (5)$$

میگویم $\mathfrak{D}$ یک تقارن کنش است، اگر

$$S[\mathfrak{D}(\phi)] = S(\phi). \quad (6)$$

میگویم تقارن $\mathfrak{D}$ بهنجار است (تقارن کوانتمی هم هست)، اگر $\mathfrak{D}$ تقارن عنصر-حجم انتگرال-گیری هم باشد:

$$d[\mathfrak{D}(\phi)] = d\phi. \quad (7)$$

در هر-د-مُرد فرض شده $\mathfrak{D}$ وارون-پذیر است و مانسیتها ی (6) و (7) با $\mathfrak{D}^{-1}$ به جای $\mathfrak{D}$ هم برقرار نند.

2 کمیتها ی ناورد

یک نمایش ℓ از گروه $\mathcal{G}$ بر $\mathfrak{V}$ اثر میکند. مدار متناظر با ϕ (تحت گروه $\mathcal{G}$) را با $\text{or}(\phi)$ نشان میدهم:

$$\text{or}(\phi) = \{(\ell_U \phi) \mid U \in \mathcal{G}\}. \quad (8)$$

میگویم $F(\Phi)$ (تحت گروه $\mathcal{G}$) ناورد است، اگر برای هر U در $\mathcal{G}$ ،

$$F(\ell_U \Phi) = F(\Phi). \quad (9)$$

گیرم همه ی اعضا ی $\ell_{\mathcal{G}}$ تقارن بهنجار کنش نند، و $F(\Phi)$ تحت $\mathcal{G}$ ناورد است. نشان میدهم در این صورت $\langle F(\Phi) \rangle$ را میشود با انتگرال-گیری بر فضا یی کاسته به دست آورد. این فضا یی کاسته از هر مدار $\mathfrak{V}$ یک و فقط یک نقطه دارد. به جانشانی ی فضا یی کاسته به جای $\mathfrak{V}$ تثبیت پیمانه میگویند.

3 تثبیت پیمانہ

گیریم h تابعی با دامنه $\mathbb{V}$ است، چنان که $h^{-1}(0)$ شامل یک و فقط یک نقطه از هر مدار $\mathbb{V}$ است، و فقط همانی $h^{-1}(0)$ است که اثرش بر یک عضو $h^{-1}(0)$ در $h^{-1}(0)$ است. در این صورت،

$$1 = \int_G dU \left| \det\{D_U[h(\ell_U \phi)]\} \right| \delta[h(\ell_U \phi)]. \quad (10)$$

(dU) اندازه U ناوردا U گروه است. D مشتق-گیری است، و D_U مشتق نسبت به U است. با تعریف $\tilde{\phi}$ و $\tilde{U}$ با

$$\tilde{\phi} = [h^{-1}(0)] \cap [\text{or}(\phi)], \quad (11)$$

$$\tilde{\phi} = \ell_{\tilde{U}} \phi, \quad (12)$$

$$U = U' \tilde{U}, \quad (13)$$

دیده میشود

$$\begin{aligned} 1 &= \int_G dU \left| \det \left(\{D_{U'}[h(\ell_{U'} \tilde{\phi})]\} [D_U(U')] \right) \right| \delta[h(\ell_{U'} \tilde{\phi})], \\ &= \int_G dU \left| \det\{D_{U'}[h(\ell_{U'} \tilde{\phi})]\} \right| \left| \det[D_U(U')] \right| \delta[h(\ell_{U'} \tilde{\phi})], \\ &= \int_G dU' \left| \det\{D_{U'}[h(\ell_{U'} \tilde{\phi})]\} \right| \delta[h(\ell_{U'} \tilde{\phi})]. \end{aligned} \quad (14)$$

متغیر $\tilde{\phi}$ به ازای U' برابر با یک (همانی) صفر میشود. پس در ضریب $\tilde{\phi}$ در انتگرال-ده میشود U' را برابر با یک گذاشت. همچنین، با فرض این که درمینان صفر نشود (یا جایی که درمینان صفر میشود همبند باشد)، میشود ترتیب مختصات متناظر با U' را چنان گرفت که درمینان مثبت شود. پس میشود قدر-مطلق را برداشت. به این ترتیب، با نماد-گذاری $\mathfrak{r}$

$$(Df)(\mathfrak{r}) = [(Df)(\cdot)](\mathfrak{r}), \quad (15)$$

دیدہ میشود

$$\begin{aligned}
1 &= \int_{\mathcal{G}} dU' \left[\left(\det\{D[h(\ell, \tilde{\phi})]\} \right) (1) \right] \delta[h(\ell_{U'}, \tilde{\phi})], \\
&= \int_{\mathcal{G}} dU' \left[\left(\det\{D[h(\ell, \ell_{U'}, \tilde{\phi})]\} \right) (1) \right] \delta[h(\ell_{U'}, \tilde{\phi})], \quad (16)
\end{aligned}$$

یا

$$1 = \int_{\mathcal{G}} dU' \left[\left(\det\{D[h(\ell, \ell_U \phi)]\} \right) (1) \right] \delta[h(\ell_U \phi)]. \quad (17)$$

گیرم $F(\Phi)$ ناوردا ست. دیدہ میشود

$$\begin{aligned}
\langle F(\Phi) \rangle_n &= \int_{\mathbb{V}} d\phi F(\phi) \exp[-\beta S(\phi)] \\
&\quad \int_{\mathcal{G}} dU' \left[\det \left(\{D[h(\ell, \ell_U \phi)]\} (1) \right) \right] \delta[h(\ell_U \phi)], \\
&= \int_{\mathcal{G}} dU' \int_{\mathbb{V}} d\phi F(\phi) \exp[-\beta S(\phi)] \\
&\quad \left[\det \left(\{D[h(\ell, \ell_U \phi)]\} (1) \right) \right] \delta[h(\ell_U \phi)], \\
&= \int_{\mathcal{G}} dU' \int_{\mathbb{V}} d(\ell_U \phi) F(\ell_U \phi) \exp[-\beta S(\ell_U \phi)] \\
&\quad \left[\det \left(\{D[h(\ell, \ell_U \phi)]\} (1) \right) \right] \delta[h(\ell_U \phi)], \quad (18)
\end{aligned}$$

کہ با تعریفها ی

$$\text{vol}(\mathcal{G}) = \int_{\mathcal{G}} dU, \quad (19)$$

$$M(\phi) = \{D[h(\ell, \phi)]\} (1), \quad (20)$$

$$\langle F(\Phi) \rangle_r = \int_{\mathbb{V}} d\phi F(\phi) \exp[-\beta S(\phi)] \{ \det[M(\phi)] \} \delta[h(\phi)] \quad (21)$$

نتیجہ میدهد

$$\langle F(\Phi) \rangle_n = \text{vol}(\mathcal{G}) \langle F(\Phi) \rangle_r. \quad (22)$$

4 کنشِ مئثر

از (1) و (22) دیده میشود مقدار چشم-داشتی ی یک کمیت ناوردا ی $F(\Phi)$ را میشود با انتگرال-گیری بر یک فضا ی کاسته به دست آورد. البته ضریب $F(\phi)$ در انتگرال-ده دیگر نمایی ی کنش نیست. میشود با وارد-کردن میدانها بی اضافی این ضریب را به شکل انتگرالِ نمایی ی یک تابعِ دیگر (بر میدانها ی اضافی) درآورد. به آن تابع کنشِ مئثر میگویم.

با استفاده از

$$\delta(x) = \int d q \exp(-\beta q_a x^a), \quad (23)$$

دیده میشود

$$\delta[h(\phi)] = \int d B \exp[-\beta B_a h^a(\phi)]. \quad (24)$$

البته (23) با یک بهنجارشِ خاص برا ی اندازه ی انتگرال-گیری درست است، و به شرطی که نما ی انتگرال-ده مهُومی ی محض باشد. B و اندازه ی متناظر با آن در (24) را چنان میگیریم که این شرطها برآورده شوند. به این ترتیب، با وارد-کردن میدانِ اضافی ی B میشود دلتا در انتگرالده ی (21) را به شکلِ انتگرالِ یک نمایی نوشت.

میآند دترمینان ی که در رابطه ی (21) آمده. برا ی نوشتنِ دترمینانِ یک عملگرِ خطی، میشود متغیرها ی گراسمانی را به کار برد (مثلن [2]). یک دسته متغیرِ گراسمانی ی ξ چیزها بی یند که با هم پادجأیجا میشوند:

$$\xi^a \xi^b + \xi^b \xi^a = 0. \quad (25)$$

از جمله مجذورِ هر یک از این متغیرها صفر است. به این ترتیب هر تابع ی از این متغیرها، نسبت به هر متغیر دست-بالاتر خطی ست. انتگرال-گیری بر این متغیرها را با ویژگی ی معمولِ خطی-بودن نسبت انتگرال-ده تعریف میکنم، همراه با این که اگر انتگرال-ده انتقال یابد، انتگرال تغییر نکند. نتیجه ی این دومی آن است که

$$\int d \xi (\xi - \eta) = \int d \xi (\xi), \quad (26)$$

تثبیت پیمانانه، و تبدیل بی-آر-اس-تی

که در ترکیب با خطی-بودن انتگرال نسبت به انتگرال-ده به این مینجامد که

$$\int d\xi = 0. \quad (27)$$

به این ترتیب متناظر با تابع f از متغیرها ی گراسمانی ی ξ و $\bar{\xi}$ و ماتریس $\mathcal{M}$

$$\int d\bar{\xi} d\xi f(\bar{\xi}_a \mathcal{M}^a_b \xi^b) = \mathcal{F} \int d\bar{\xi} d\xi (\bar{\xi}_a \mathcal{M}^a_b \xi^b)^n, \quad (28)$$

که n تعداد ξ^a ها (برابر با تعداد $\bar{\xi}_a$ ها) است، و $\mathcal{F}$ ضریب جمله ی با بزرگترین درجه (n) در f است. طرف راست رابطه ی بالا نسبت به سطرها (یا ستونها) ی $\mathcal{M}$ پادمتقارن است، پس متناسب با دترمینان $\mathcal{M}$ است. به این ترتیب، با بهنجارش مناسب اندازه ی انتگرال-گیری،

$$\det[M(\phi)] = \int d\bar{C} dC \exp\{-\bar{\beta} \bar{C}_a [M^a_b(\phi)] C^b\}. \quad (29)$$

روابط (24) و (29) را در (21) میگذارم:

$$\langle F(\Phi) \rangle_T = \int_{\mathbb{V}} d\phi d B d \bar{C} d C F(\phi) \exp[-\bar{\beta} S_e(\phi, B, \bar{C}, C)], \quad (30)$$

که

$$S_e(\phi, B, \bar{C}, C) = S(\phi) + B h(\phi) + \bar{C} [M(\phi)] C. \quad (31)$$

با شاخصها،

$$S_e(\phi, B, \bar{C}, C) = S(\phi) + B_a h^a(\phi) + \bar{C}_a [M^a_b(\phi)] C^b. \quad (32)$$

به S_e کنش مثر، و به متغیرها ی گراسمانی ی $\bar{C}$ و C شبیح میگویند. از (20) دیده میشود

$$M(\phi) = [(Dh)(\phi)] \{ [D(\ell.\phi)](1) \}, \quad (33)$$

که با تعریف

$$\ell_T \phi = [D(\ell.\phi)](1), \quad (34)$$

میشود

$$M(\phi) = [(Dh)(\phi)](\ell_T \phi). \quad (35)$$

با شاخصها،

$$M^a_b(\phi) = [(D_i h^a)(\phi)](\ell_{T_b} \phi^i). \quad (36)$$

به این ترتیب،

$$S_e(\phi, B, \bar{C}, C) = S(\phi) + B h(\phi) + \bar{C} [(Dh)(\phi)](\ell_T \phi) C. \quad (37)$$

با شاخصها،

$$S_e(\phi, B, \bar{C}, C) = S(\phi) + B_a h^a(\phi) + \bar{C}_a [(D_i h^a)(\phi)](\ell_{T_b} \phi^i) C^b \quad (38)$$

5 تبدیل بی-آر-اس-تی

نتیجه ی تقارن کنش S تحت گروه G این است که

$$[(DS)(\phi)](\ell_T \phi) = 0. \quad (39)$$

از جمله،

$$[(DS)(\phi)](\ell_T \phi) C = 0. \quad (40)$$

اثر تبدیل گراسمانی Q بر ϕ را چنین تعریف میکنم.

$$Q \phi = (\ell_T \phi) C. \quad (41)$$

با شاخصها،

$$Q \phi^i = (\ell_{T_b} \phi^i) C^b. \quad (42)$$

تثبیت پیمانانه، و تبدیل بی-آر-اس-تی

به این ترتیب،

$$Q[S(\phi)] = 0. \quad (43)$$

میخواهم اثر Q بر متغیرها ی دیگر را چنان تعریف کنم که اثر Q بر S_e صفر شود. دیده میشود

$$Q[h(\phi)] = [(Dh)(\phi)](\ell_T \phi)C. \quad (44)$$

پس (با توجه به این که Q و $\bar{C}$ هر-دُگراسمانی یَند)،

$$\begin{aligned} Q[\bar{C}h(\phi)] &= (Q\bar{C})h(\phi) - \bar{C}\{Q[h(\phi)]\}, \\ &= (Q\bar{C})h(\phi) - \bar{C}[(Dh)(\phi)](\ell_T \phi)C. \end{aligned} \quad (45)$$

با تعریف اثر Q بر $\bar{C}$ به شکل

$$Q\bar{C} = -B, \quad (46)$$

دیده میشود

$$Q[\bar{C}h(\phi)] = -Bh(\phi) - \bar{C}[(Dh)(\phi)](\ell_T \phi)C. \quad (47)$$

پس،

$$S_e(\phi, B, \bar{C}, C) = S(\phi) - Q[\bar{C}h(\phi)]. \quad (48)$$

اثر Q بر جمله ی اول طرف راست صفر است: رابطه ی (43). اثر Q بر جمله ی دوم هم صفر خواهد بود، به شرطی که Q^2 صفر باشد. البته انتظار میرود Q^2 صفر باشد، چون Q گراسمانی ست. ولی برای تحقق این انتظار باید اثر Q بر متغیرها ی باقی-مانده مناسب تعریف شود. از (46) دیده میشود

$$QB = 0. \quad (49)$$

برای تعیین اثر Q بر C هم (42) را به کار میبریم:

$$\begin{aligned} 0 &= Q^2 \phi^i, \\ &= [D_j(\ell_{T_b} \phi^i)](\ell_{T_a} \phi^j) C^a C^b + (\ell_{T_b} \phi^i)(Q C^b), \\ &= \frac{1}{2} \{ [D_j(\ell_{T_b} \phi^i)](\ell_{T_a} \phi^j) - [D_j(\ell_{T_a} \phi^i)](\ell_{T_b} \phi^j) \} C^a C^b \\ &\quad + (\ell_{T_c} \phi^i)(Q C^c). \end{aligned} \quad (50)$$

این به کار رفته که $(C^a C^b)$ نسبت به جایجایی شاخصها پادمتقارن است. از این که ℓ_{T_a} ها نمایش جبر متناظر با گروه $\mathcal{G}$ اند، نتیجه میشود

$$f^c{}_{ab}(\ell_{T_c} \phi^i) = -\{ [D_j(\ell_{T_b} \phi^i)](\ell_{T_a} \phi^j) - [D_j(\ell_{T_a} \phi^i)](\ell_{T_b} \phi^j) \}, \quad (51)$$

که f ثابت - ساختار جبر متناظر با $\mathcal{G}$ است. به این ترتیب،

$$0 = (\ell_{T_c} \phi^i) \left(-\frac{1}{2} f^c{}_{ab} C^a C^b + Q C^c \right). \quad (52)$$

پس با تعریف

$$Q C^c = \frac{1}{2} f^c{}_{ab} C^a C^b, \quad (53)$$

سازگاری تضمین میشود. به Q تبدیل بی-آر-اس-تی میگویند.

6 پانوشتها

[1] BRST

[2] Lev V. Prokhorov & Sergei V. Shabanov; "Hamiltonian mechanics of gauge systems" (Cambridge, 2011) chapter 1